

stichting

Zorg voor Borstvoeding

WHO/UNICEF Certificering voor Nederland

5e jaargang | Ziekenhuisspecial | december 2004

Kan het nog beter met de borstvoeding in Nederland?

Er is veel in beweging, maar het antwoord is een volmondig ja. Daarbij is voor de ziekenhuizen een mooie taak weggelegd. Niet voor niets heet het WHO/UNICEF certificeringsprogramma voor borstvoeding oorspronkelijk Baby Friendly Hospital Initiative (BFHI). De Tien vuistregels van het BFHI zijn inmiddels wereldwijd bekend en dat deze aanpak werkt is meermalen aangetoond. Uit een onderzoek in Italië blijkt bijvoorbeeld dat gedegen nascholing van de staf op borstvoedingsgebied leidt tot een stijging van het percentage uitsluitend borstgevoede kinderen bij ontslag van 32% naar 75%. Op een kennistoets voor medewerkers op alle niveaus ging de score na de extra scholing omhoog van een krappe 5 naar 7,5 (A.Cattaneo et al. Effect on rates of breast feeding of training for the Baby Friendly Hospital Initiative. *BMJ* 2001; 321: 1358-62). In dit extra nummer van Goed Gevoed laten we deskundigen aan het woord over hun ervaring met het WHO/UNICEF certificaat Zorg voor Borstvoeding. Ze vertellen over professionaliteit en kwaliteit en hun conclusie is: **goede zorg werkt.**

Het werkt pas echt als iedereen overtuigd is van het 'hoe-en-waarom' van de regels!

Erica Post, kinderarts

In Mesos Medisch Centrum Utrecht (voorheen ziekenhuis Oudenrijn en Overvecht) is al jarenlang een werkgroep Borstvoeding actief.

Drijfveren zijn enerzijds fascinatie door alle voordelen van moedermelk en eigen ervaring met borstvoeding, en anderzijds de wisselende ervaringen met de begeleiding bij borstvoeding op de werkvloer. Vaak werden daar met de beste bedoelingen adviezen gegeven die uiteindelijk averechts werkten (bijvoeden 'voor de zekerheid', op vaste tijden voeden, baby op de babykamer voor moeders rust etc.). Een protocol en enthousiasme alléén bleken niet voldoende om iedereen van oude gebruiken af te brengen.

We hebben gezorgd voor voorwaarden voor een goed borstvoedingsbeleid, zoals een logeermogelijkheid van 'verse' kraamvrouwen op de kinderafdeling, uitbreiden kolfmateriaal, vervaardigen voorlichtingsfolders, een stoof voor moedermelk, waarschuwingsstickers op de magnetron, zuigelingenvoedingreclame verbannen.

Maar bij ons is de scholing de allerbelangrijkste stap gebleken. Hierna waren ineens bijna alle neuzen in een richting.

Omdat vooral de zieke baby's en prematuren het meest profijt hebben van de extra's in de moedermelk, was het logisch dat ook de kinderafdeling volledig mee zou doen in het hele borstvoedingsbeleid en de scholing. Het gezamenlijk scholen bleek daarbij ook heel inspi-

Mesos Medisch Centrum in Utrecht

*Couveusebaby aan de borst
[foto: E. Post]*

rerend: kraamverpleegkundigen raakten geïnteresseerd in de speciale gedragingen van de prematuren en kinder- verpleegkundigen verdiepten zich in de foefjes bij het aanleggen kort na een sectio. Het bleek ook weer eens duidelijk dat een protocol pas echt gevolgd wordt als iedereen op de hoogte en overtuigd is van het 'hoe-en-waarom' van de regels! Dit komt iedereen, maar vooral ook de moeders en hun baby's, ten goede.

Voor het ziekenhuis is de aanschaf van zuigelingenvoeding op de kraam- en kinderafdeling beduidend gedaald door de toename aan moedermelkgevoede kinderen. We hebben 50% meer flesjes nodig waarin gekolfd wordt.

Al met al dus dubbel en dwars de inspanning waard met als kroon op het werk het WHO/UNICEF certificaat Zorg voor Borstvoeding!

Spin in het web

De rol van de lactatiekundige binnen het perinatologisch centrum

Hans van Dillen, teamleider Verloskunde

Het WHO/UNICEF certificaat Zorg voor Borstvoeding prijkt inmiddels aan de muren van diverse kraamcentra, ziekenhuizen, verloskundige praktijken en instellingen voor jeugdgezondheidszorg. Ook de afdeling verloskunde van het UMC St Radboud heeft die plaquette in 2002 ontvangen.

Waar aandacht voor borstvoeding voorheen, met alle goede bedoelingen, toch min of meer aan de moeder en de welwillendheid van de individuele zorgverlener werd overgelaten, is het anno 2004 onderdeel geworden van een meer professionele zorgketen. Zo kan die zorg al vroeg in de zwangerschap beginnen om vervolgens via de bevalling en het kraambed in instellingen voor jeugdgezondheidszorg te worden voortgezet. En dat alles onder de paraplu van inmiddels geïnteresseerd geraakte zorgverzekeraars. Continuïteit van zorg is aldus gewaarborgd.

Moedermelk uit een kopje [Foto: Marja Scholten]

En waar de aanstaande moeder voorheen in het ziekenhuis voor haar vragen over borstvoeding soms afhankelijk was van de jonge, onervaren gynaecoloog in opleiding, en bij problemen in het kraambed mocht hopen op adequate hulp van een aanwezige superzuster, is de zorg nu een integrale verantwoordelijkheid geworden van alle disciplines.

En waar in het verleden verpleegkundigen nog wel eens snel naar de fles grepen, hoe goed bedoeld ook, daar wordt bij problemen rondom de borstvoeding nu veel vaker primair gebruik gemaakt van alternatieve oplossingen.

Samen met haar collega's Carolien Verduijn (afdeling Verloskunde) en El Bors (poli Kindergeneeskunde) speelt onze lactatiekundige Vera van Haaren in dit zorgveld een cruciale rol.

voorheen mochten moeders hopen op adequate hulp van een aanwezige superzuster...

Naast ambulante vraagbaak is zij degene die de scholing van medewerkers, medisch en verpleegkundig, organiseert en faciliteert. Zij vormt de verbinding tussen de verschillende perinatologische onderdelen en zij staat aan de basis van individuele behandelingsplannen en beleidsnotities ten aanzien van borstvoeding.

En zo is hier in het UMC St Radboud een proces op gang gekomen dat de zorg voor borstvoeding tot een continuüm heeft omgevormd en dat heeft geleid tot de certificering in 2002.

Daarmee is het nog lang niet gedaan. Er valt nog veel te verbeteren en niet alle medewerkers zijn gewend aan deze integrale aanpak. Maar dankzij de support van de lactatiekundige zijn er in twee jaar tijd grote sprongen voorwaarts gemaakt tot grote tevredenheid van moeders en professionals.

Bewijs van deskundigheid en aanzien in de zorg

Antoinette van Geemen,
O&G verpleegkundige, lactatiekundige

Sinds vier jaar heeft het Onze Lieve Vrouwe Gasthuis (OLVG) in Amsterdam het WHO/UNICEF certificaat Zorg voor Borstvoeding. Wat heeft het OLVG moeten doen om dit certificaat te krijgen? En wat is er sindsdien veranderd?

Omdat er heel wat te verbeteren viel aan de zorg bij borstvoeding, is in 1995 de projectgroep borstvoeding opgericht. Deze heeft veel werk verricht. De projectgroep is begonnen met het opstellen van een goed borstvoedingsprotocol. Als uitgangspunt werden hierbij 'De tien vuistregels voor het welslagen van borstvoeding' gehanteerd die opgesteld zijn door de WHO en UNICEF. Daarnaast hebben alle verpleegkundigen van de Verloskamers en de Kraamafdeling een een-daagse opleiding gevolgd.

Les over borstvoeding op de afdeling voor (co)assistenten verloskunde en kindergeneeskunde

Het veranderingsproces heeft lang geduurd en al die tijd heeft de projectgroep contact gehouden met de werkvloer. Het was immers een flinke omslag die moest worden gemaakt, dus goede begeleiding was daarbij noodzakelijk.

Sinds het OLVG het certificaat heeft, hebben verschillende ontwikkelingen plaatsgevonden. Zo is er een poliklinisch spreekuur opgezet voor zwangere vrouwen en hun partners. Daarnaast worden tweemaal per maand voorlichtingsmiddagen over borstvoeding georganiseerd. Mensen kunnen dan terecht met al hun vragen. Verder bezoekt de lactatiekundige dagelijks pas bevallen vrouwen op de kraamafdeling.

Onze Lieve Vrouwe Gasthuis in Amsterdam

Antoinette aan het werk [foto: Audiovisuele Dienst OLVG]

Zij geeft hun de nodige informatie en observeert aanlegtechnieken. Ook wordt er lesgegeven aan (co)assistenten verloskunde en kindergeneeskunde. De lactatiekundige zelf houdt de nieuwste ontwikkelingen bij, onder andere door deelname aan scholingsdagen. Zij draagt haar kennis uit aan de verpleegkundigen.

Veel extra inspanning heeft het het OLVG niet gekost om het certificaat te behalen. De aanvraag kostte wel geld, maar dat was voor de afdeling Verloskunde geen probleem. Het geven van goede zorg stond voorop en dat dat beloond werd met een certificaat was mooi meegenomen.

Het certificaat heeft een bepaald aanzien binnen de gezondheidszorg. Het geeft aan dat een ziekenhuis deskundig is op het gebied van borstvoeding en dat kan voor aanstaande ouders een reden zijn voor een ziekenhuis te kiezen.

De 10 vuistregels. Zo helder als glas en zó simpel!

Lenie Helmich, kinderverpleegkundige, lactatiekundige

In 1997 vonden wij, een kraam- en een kinderverpleegkundige, elkaar in onze onvrede over het gevoerde borstvoedingsbeleid, of beter gezegd het ontbreken van enig beleid.

Tot dan toe achtte iedere verpleegkundige, voedingsassistente, arts of voorbijganger zich deskundig op het gebied van borstvoeding. We werden niet gehinderd door veel kennis of eenduidigheid, dus de voedingsassistente schrapte de spruiten of het sinaasappelsap uit het menu van de voedende moeder; de ene verpleegkundige zei dat alle baby's die borstvoeding krijgen de eerste dagen met water bijgevoed moeten worden – dus ook die van u, mevrouw - en de volgende vond dat onzin. Immers, als je een baby zes maal per dag een borst aanbood, kwam het helemaal goed. Ook de artsen deden geregeld een duit in het zakje, onder meer door te zeggen: 'als moeder natuur niet meewerkt, hebben we gelukkig moeder Nutricia nog'.

Wij bemerkten zowel op de kraam- als op de kinderafdeling het verdriet en de frustraties van ouders over het mislukken van de borstvoeding.

En tegelijkertijd hoorden en lazen we de 10 vuistregels. Zo helder als glas en zó simpel! We besloten eerst onszelf maar eens wat wijzer te maken door te lezen over borstvoeding, video's te bekijken en symposia te bezoeken. Het resultaat bleef niet uit: we werden steeds enthousiaster.

We startten een regionale werkgroep en we zochten - en vonden - enthousiaste collega's voor de werkgroep Borstvoedingsbeleid van de kraam- en kinderafdeling. Onze leidinggevendenden, niet ongevoelig voor onze bezieling, steunden ons van harte. In de aanloopfase kwam het certificaat niet in ons woordenboek voor.

**ook de artsen deden een
duit in het zakje:
"als moeder natuur
niet meewerkt, hebben
we gelukkig moeder
Nutricia nog"**

Hoe huiselijk het geven van borstvoeding op de kinderafdeling van een ziekenhuis kan zijn...

[foto: Jaco v.d. Hoek, kinderarts]

Gaandeweg droomden we ervan en met elke volgende stap kwam het dichterbij. We realiseerden ons dat juist een klein ziekenhuis hierin groot kan zijn: de nieuwste medische hoogstandjes mogen dan niet haalbaar zijn voor een streekziekenhuis; de menselijke maat, de care in plaats van de cure juist wel.

Na 5 jaar noeste arbeid (benodigdheden: tact, geduld en doorzettingsvermogen) behaalden we in 2002 als eerste ziekenhuis in Nederland het certificaat voor zowel de kraam- als de kinderafdeling. Want ook dit is een van de voordelen van een klein ziekenhuis: hoewel we op verschillende verdiepingen resideren zijn de lijnen kort. Er is twee maal daags overleg tussen beide afdelingen. En de liften werken prima: ouders kunnen zo vaak ze willen en zonodig met bed naar hun baby op de kinderafdeling. Ons ziekenhuis is bezig met nieuwbouw. Daarin is een moeder en kindafdeling gepland, waarin enkele kamers voor moeders met een couveusebaby (en ruimte voor een extra bed voor de vader).

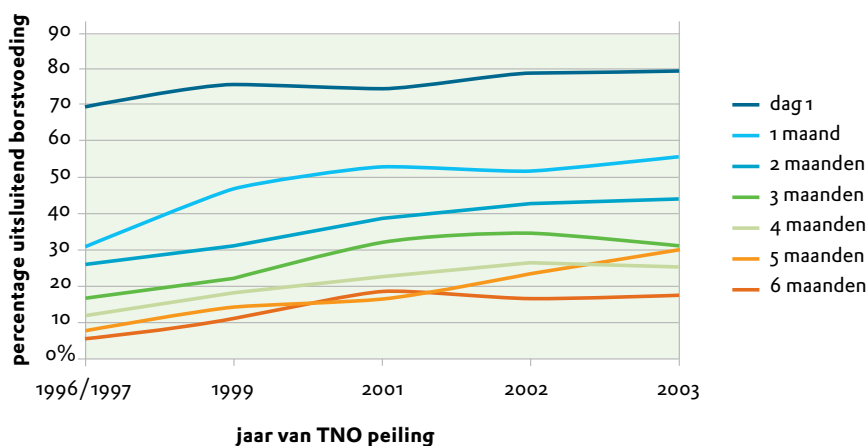
Natuurlijk gaan ook in een gecertificeerd ziekenhuis dingen mis en zijn er nog wensen te over. Dat houdt ons nederig! Maar we hebben in ieder geval wel

bereikt dat ouders over het algemeen tevreden zijn over ons borstvoedingsbeleid en ook vaak benoemen dat dat beter is dan voorheen. Voor de artsen en verpleegkundigen die zich echt in het onderwerp verdiept hebben, is het een verrijking van hun werk gebleken, omdat ze nu zeker weten dat ze het juiste zeggen en doen om ouders te ondersteunen bij hun wens om borstvoeding te geven. Om de kwaliteit te behouden volgen nieuwe medewerkers de basistraining bij de Thuiszorgorganisatie, waarmee we nog steeds goede contacten onderhouden.

Elke dinsdagochtend komt de vrijwilligster van de Vereniging Borstvoeding Natuurlijk, op contractbasis, om voorlichting te geven aan aanstaande moeders en

ouders te begeleiden bij de borstvoeding. Ikzelf heb de opleiding tot lactatiekundige gevolgd en ik werk als zodanig een dag per week. 's Morgens doe ik hetzelfde werk als de vrijwilligster en 's middags werk ik aan beleidsbepaling en -uitvoering. Want om kwaliteit te behouden is het noodzakelijk om klinische lessen te geven, een actieve werkgroep te behouden, materialen te controleren, protocollen te vernieuwen en contacten met de regio te onderhouden, om maar iets te noemen.

En leuk dat dat is! Ik wens alle ziekenhuizen die op weg zijn naar het certificaat toe dat ze hun doel bereiken. Want borstvoeding verdient het!

Peilingen TNO
'uitsluitend borstvoeding'
1996 - 2003

Een borstvoedingscertificaat? Hoezo?

De stichting Zorg voor Borstvoeding is in 1996 door UNICEF Nederland opgericht om het WHO/UNICEF programma Baby Friendly Hospital Initiative (BFHI) in ons land uit te voeren. We hebben gekozen voor de naam Zorg voor Borstvoeding, om aan te geven dat de hele keten van zorg rond moeder en kind een bijdrage kan leveren aan goede begeleiding bij borstvoeding. De WHO/UNICEF certificering vindt plaats op grond van internationale criteria. In Europa hebben ruim 400 instellingen het WHO/UNICEF certificaat voor borstvoeding verworven; wereldwijd zijn het er ruim 19.000. We onderhouden regelmatig contact met de collega-organisaties voor het BFHI in andere landen. In juni 2004 is een Blauwdruk voor actie verschenen voor de bescherming, bevordering en ondersteuning van borstvoeding in Europa, het resultaat van een onderzoek gefinancierd door de Europese Commissie. Want hoewel het moeilijk is te komen tot goed vergelijkbare borstvoedingscijfers, is het wel duidelijk dat alle Europese landen nog steeds achterblijven bij de aanbevelingen van de WHO en UNICEF.

De Blauwdruk voor actie komt, op basis van een analyse van interventies om borstvoeding te bevorderen, tot een reeks van aanbevelingen.

Het BFHI, Zorg voor Borstvoeding, is er een van: *"Interventies die betrekking hebben op de pre- en post-natale periode, inclusief de cruciale dagen rondom de bevalling, lijken effectiever dan interventies die zich richten op een enkele periode. Het BFHI (Zorg voor Borstvoeding) is een voorbeeld van een interventie met een breed bereik, die bewezen effectief is, en er geldt een sterke aanbeveling voor implementatie ervan op grote schaal."* *

De gezondheidszorg is een belangrijke partner als we willen bereiken dat alle kinderen kunnen profiteren van de ideale start, borstvoeding.

De stichting Zorg voor Borstvoeding wordt gefinancierd door het ministerie van VWS en maakt onderdeel uit van het masterplan Borstvoeding van het Voedingscentrum.

U kunt veel meer informatie over onze activiteiten en uitgaven vinden op www.zvb.borstvoeding.nl

* Bescherming, bevordering en ondersteuning van borstvoeding in Europa: een Blauwdruk voor actie 2004

Kwaliteit en werkplezier

Anja Leebeek, kinderarts:

"Het gaf enorm veel voldoening en plezier om met een groep mensen met verschillende deskundigheden samen te werken aan het verbeteren van de zorg rondom borstvoeding. Terugkijkend was het best een langdurig proces, maar zo voelde het niet. Iedere keer werden weer klein succesvolle stapjes gezet.

En op 23 juni was het zover! De uitreiking door de Minister President was echt een Feest met een grote F. Het Certificaat helpt ons om bij de les te blijven: kwaliteit te waarborgen en waar nodig te verbeteren."

Patrica van den Berge, teamleiding kraam/verlosafdeling:

"Door het streven naar het certificaat zijn wij zeer bewust met borstvoeding aan de slag gegaan. Dit heeft dit geleid tot een eenduidig beleid en een gestructureerde manier van werken zoals een vernieuwde voedingchecklist".

Mirjam, kraamverpleegkundige:

"Het werken volgens een duidelijk borstvoedingsprotocol geeft mij houvast en zelfvertrouwen. Ik weet nu zeker dat wat ik ouders vertel wetenschappelijk onderbouwd is. Inmiddels geven alle collega's in principe dezelfde informatie aan de ouders, omdat wij volgens de 10 vuistregels werken. Daarvoor was het vaak zo dat ouders toch minder eenduidige adviezen kregen, iedere verpleegkundige had toch een beetje een 'eigen manier' van begeleiding bij borstvoeding. Natuurlijk kun je afwijken van het protocol, maar dan moet je dat toch heel goed kunnen motiveren naar je collega's en ook naar de ouders. Want ook veel ouders zijn inmiddels op de hoogte van de 10 vuistregels. In ons ziekenhuis vinden borstvoedingsinformatiebijeenkomsten plaats en de 10 vuistregels hangen achter ieder patiëntenbed op de kraamafdeling.

Ik merk dat ik sinds de scholing de meeste borstvoedingsproblemen op de kraamafdeling zonder hulp van de lactatiekundige op kan lossen. Zelfstandig werken verhoogt mijn werkplezier.

Door het gezamenlijke streven naar het borstvoedingscertificaat is de samenwerking tussen de beide afdelingen beter geworden. Een voorbeeld: als het medisch verantwoord is, worden zieke baby's 's nachts bij hun moeder op de kraamafdeling gebracht voor de borstvoeding. Een paar jaar geleden gebeurde dat niet. De kraam- en de kinderafdeling streven ernaar om elkaar zo goed mogelijk te informeren over de moeder die op de kraamafdeling ligt en het kind dat is opgenomen op de kinderafdeling. Deze zaken zijn vastgelegd in het

De 'clip-on crib' [foto: C. Smit-Pichler]

borstvoedingsprotocol. Belangrijk is te vermelden dat de kinderafdeling en de kraamafdeling een gezamenlijk borstvoedingsprotocol ontwikkeld hebben".

Ineke, kinderverpleegkundige:

"De deskundigheid en houding van kinderverpleegkundigen is duidelijk veranderd, de scholing is hier zeker erg belangrijk voor geweest.

Er wordt goed gekeken of moeder ontspannen zit en of het kindje goed aanligt. Als het zieke kindje niet effectief drinkt, krijgt moeder een kolfadvies mee en dit wordt met de kraamafdeling kortgesloten. Wij vinden goede begeleiding bij borstvoeding belangrijk! "

Nu we het certificaat hebben gehaald, willen we het nog beter gaan doen

Fimke Wiersma, stafmedewerker Raad van Bestuur:

"Bij de aanvang van het project is vanuit de stuurgroep kwaliteit sterk gestimuleerd om vanuit de afdelingen verbeterideeën in te dienen, met als belangrijkste criterium dat projecten dienden te leiden tot aantoonbare kwaliteitsverbetering.

Borstvoeding is onbetwistbaar zo'n onderwerp; zeker als blijkt dat er handvaten liggen voor best practices. Ik had dan ook het genoegen om de projectgroep van de kinder- en kraamafdeling te ondersteunen. Het ging niet altijd even gemakkelijk; maar de kracht voor het slagen van het project zat hem met name in het enthousiasme van de groep, hetgeen nog altijd zo doorklinkt. Het leuke is namelijk dat met het behalen van dit certificaat blijkt dat we het nu nog beter willen gaan doen en een voorbeeldziekenhuis willen blijven om met andere collega's onze opgedane kennis te delen. Dit is nog maar het begin en het smaakt naar meer!"

In juni 2004 heeft minister-president Jan Peter Balkenende het WHO/UNICEF certificaat Zorg voor Borstvoeding uitgereikt in het IJsselland Ziekenhuis

Leids Universitair Medisch Centrum (LUMC) in Leiden

Kwaliteitsslag in de topklinische zorg

H.H.H.Kanhai, hoogleraar Verloskunde

De afdeling verloskunde van het Leids Universitair Medisch Centrum (LUMC) heeft enkele jaren geleden het initiatief genomen om borstvoeding meer aandacht te geven. Ondanks het grote aantal moeders dat te kampen heeft met problemen tijdens de zwangerschap of de bevalling, is het gelukt om de protocollen en richtlijnen zo af te stemmen dat deze voldoen aan de eisen die gesteld worden door WHO en UNICEF. Dit beleid heeft geresulteerd in het behalen van het WHO/UNICEF certificaat Zorg voor Borstvoeding.

Het LUMC heeft kwaliteit van zorg en het toetsen daarvan hoog in het vaandel staan. Het motto van het LUMC 'Beter zijn, Beter worden' wijst er op dat er altijd oog is voor verbetering van zorg, en dat hier ook aan gewerkt wordt door het inzetten van verbeter-

trajecten. Wanneer we over borstvoeding spreken in een ziekenhuis als het LUMC, waar topklinische zorg verleend wordt, dient er rekening gehouden te worden met de zeer specifieke zorg die moeders of de kinderen nodig hebben. Dat betekent dat er niet altijd standaard zorg verleend kan worden, maar dat de zorg aangepast moet worden aan de situatie waarin moeder of kind verkeren.

De scholingsweg naar de certificering blijkt een grote kwaliteitsslag te zijn. Met name de bewustwording bij alle disciplines heeft een verbetering op het gebied van voorlichting en doelmatige zorg voor borstvoeding bewerkstelligt.

Speciale gebakjes bij de uitreiking van het borstvoedingscertificaat door Hans de Goeij, secretaris-generaal Volksgezondheid

Werken met een Unicef gecertificeerd ziekenhuis: continuïteit in de zorg rondom borstvoeding

Jolande Ijsseldijk,
Groepspraktijk van Verloskundigen Arnhem

Het Rijnstate Ziekenhuis Arnhem, sinds 2002 een UNICEF gecertificeerd ziekenhuis, is voor onze verloskundige praktijk het ziekenhuis waar wij mee samenwerken. Voor onze cliënten betekent dit dat de zorg die aldaar geboden wordt op het gebied van borstvoeding goed aansluit op onze pre- en post-natale zorg.

Tijdens de zwangerschap informeren wij onze cliënten over borstvoeding. Bij de keuze voor borstvoeding benadrukken wij het belang van voorbereiding in de zwangerschap, bij voorkeur door het volgen van de cursus van de Vereniging Borstvoeding Natuurlijk. Ons beleid is erop gericht te werken volgens de tien vuistregels voor het welslagen van de borstvoeding van UNICEF.

Voordat het Rijnstate ziekenhuis het borstvoedingscertificaat had behaald, werden cliënten in het ziekenhuis regelmatig geconfronteerd met andere gezichtspunten. Het borstvoedingsbeleid was afhankelijk van de verpleegkundige die men trof en kon zodoende per dienst verschillen. Nadat Rijnstate het belang van de tien

[Foto: Beeldarchief José Maria Paricio Talayero]

vuistregels had ingezien, heeft men hard gewerkt aan uniformiteit van beleid. De scholing die daarop volgde ondersteunde de medewerkers: inzichten werden vernieuwd en lactatiekundig onderbouwd. De uitbreiding van kennis bij de verschillende medewerkers gaf draagvlak voor het collectief voorgestane beleid.

Voor onze verloskundige praktijk betekent het dat meer cliënten naar huis komen met een ingezet borstvoedingsbeleid waar wij op kunnen voortborduren. In de tijd vóór certificering van het Rijnstate voelden wij ons regelmatig genoodzaakt het beleid te veranderen, omdat bijvoorbeeld onnodig kunstvoeding werd gegeven. Moeders die kozen voor borstvoeding voelden zich in deze keuze niet altijd even goed ondersteund. Het werkt positief dat het borstvoedingsbeleid in de thuissituatie nu zo goed aansluit bij het beleid in het ziekenhuis. Inhoudelijke adviezen zijn in toenemende mate eensluidend. Dit sterkt het vertrouwen van de kraamvrouwen in hun mogelijkheden hun baby zelf te voeden.

Deze ketenzorg vindt ook zijn weerslag in het Regionaal Overleg Borstvoeding, met aan tafel thuiszorgorganisaties, het ziekenhuis, de Vereniging Borstvoeding Natuurlijk en verloskundigen. Een unieke mogelijkheid om beleid te stroomlijnen. Het certificeringstraject biedt daarvoor een belangrijke basis.

GoedGevoed © Nieuwsbrief van de stichting Zorg voor Borstvoeding Ziekenhuisspecial december 2004

Oplage: 400 exemplaren

Voor een extra (gratis) instellingsabonnement van GoedGevoed: neem contact op met de stichting Zorg voor Borstvoeding.

Stichting Zorg voor Borstvoeding (1996) implementeert het WHO/UNICEF Baby Friendly Hospital Initiative in Nederland.

Postbus 2047 2930 AA Krimpen aan de Lek.

tel./fax: 0180-520 633 of 0343-591 319

e-mail: zvb@borstvoeding.nl

website: www.zvb.borstvoeding.nl

(ook voor on line bestellen)

ZvB is telefonisch bereikbaar op werkdagen: 9.00 tot 13.00 u.

De activiteiten van de stichting Zorg voor Borstvoeding maken onderdeel uit van het masterplan 'Borstvoeding' van het Voedingscentrum

8

